Krijgz-articlar som fordom dhen stormechtigste furste ...

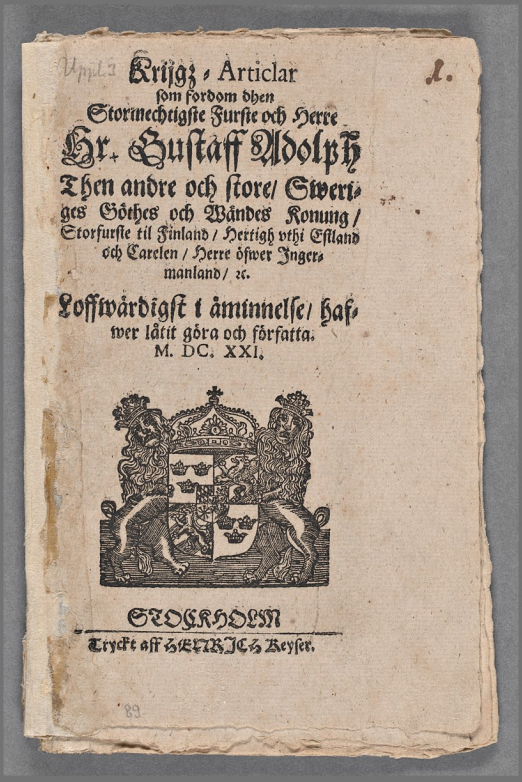

Krijgz-Articlar
som fordom dhen
Stormechtigste Furste och Herre
Hr. Gustaff Adolph
Then andre och store/ Swerikes Göthes och Wändes Konung/
Storfurste til Finland/ Hertigh vthi Estland
och Carelen/ Herre öfwer Ingermanland/ &c.
Loffwärdigst i åminnelse/ hafwer låtit göra och författa.
M. DC. XXI.

STOCKHOLM
Tryckt aff HENRICH Keyser.

SOT // / 1621

Tillkomstår mellan 1633 och 1663
Digitaliserad år 2016

KUNGL. BIBLIOTEKET
National Library of Sweden

Uppl.1

Krijgz-Articlar

som fordom dhen
Stormechtigste Furste och Herre

Hr. Gustaff Adolph

Then andre och store/ Sweriges Göthes och Wändes Konung/ Storfurste til Finland/ Hertigh vthi Estland och Carelen/ Herre öfwer Ingermanland/ &c.

Loffwärdigst i åminnelse/ hafwer låtit göra och författa.
M. DC. XXI.

STOCKHOLM
Tryckt aff HENRICH Keyser.

1.

89

Wij Gustaff Adolph medh Gudz Näde/ Sweriges/ Göthes och Wändes Konung/ Storfurste til Finland/ Herrigh vthi Estland och Carelen/ Herre vthöfwer Ingerinanland. Göre witterligit/ at effter som vthi förledne Tijder den ringa Krijgz-disciplin och Ordning som här hafwer warit i Bruk/ är ock så effter handen förtappat och nederlagd/ och i samma stad all Oordning och Sielffzwäld vpkommen ibland Krijgzfolcket/ och inrijstadt förmedelst hwilket som offtast Skada och stora Nederlag med Fädernes landzens Skada och ytterste Förderff tagne äre: Och wij betrachtandes/ at Rijkens Förswar och Wälfärd/ näst Gudh på godt Krijgzfolck och ett wälförordnat Krijgz Regemente och Disciplin består/ gärna dher effter trachte/ och oß winlägge/ at Ähra/ Dygd och Manhom må inrotas vti Krigzfolckez Mod och Sinne: All Feeghheet/ Siälffswäld och Odygd förtagas/ sompt genom Wälgerningar/ sompt hårde Straff/ och hwar man til Lydno/ Hörsamheet/ sine Wapens rätta Brwk och Öffning/ så ock alt annat som Krijget kräfwer må tilwänias och finnas när omtränger så mycket modigare/ såsom och at blifwa för sijn Olycka i tijd warnader. Och dher någon för sitt förseende skuld kommer på straff/ at han icke må kunna säya sig sådant tilförende icke wist hafwa. Dher-

90

före hafwe wij låtet öfwersee dhe förrige Krijgz Articklar dher aff tagit hwad nyttigt hafwer synts / och så författat efterfölliande Articklar: Hwilke wij wele at skole aff alt Krijgzfolcket / dhet ware sig Inländsk eller Fremmand / Ryttare eller Knechter / som i Wär och Cronones Tienst brukas / beswäries / achtes / observeras och efterkommas / så ock vthi alle Krijgz-Rättegånger oc Domar hafwa laga Krafft / och til Execution efftergången warda.

I.

Efter all Lycka kommer aff Gudi / och alt Christet Folck bör honom dyrcka / såsom han sigh i sitt Ord uppenbaret hafwer; Derföre skal här med alt Affguderij wara förbudit / och ingen Affgudadyrckare / Trullkarl eller Wapn. döfware i Lägret och ibland Krijgzfolcket lijdin warda / vthan dher någon beslås at dyrcka och tilbidia Affgudar / eller döfwe Wapn och Wärior / och umgås med Truldom eller sådane ochristelige Konster / och han efter skälig Underrättelse icke affstår och sigh rätta låter / tå skal emoot honom procederas efter Gudz och Sweriges Lagh / och dher til äfwentyrs för några Omständigheter skull kunde falla betänckiande in / den alldeles at exequera, då skole sådane åth minstonne förwijsas Lägret och alt gemeenskap med wårt Krijgzfolck.

II

Hwilken som försmäder HErrans Nampn / drucken eller nöchter / och blifwer dher til wunnen med tw wittnen / han skal Döden dö vtan alle näder.

III.

Gör någon Gäckerij och Apespeel aff Gudztienesten / bespottar Gudz Ord och dhe Högwärdige heli-

ge

ge Saçramenten, och blifwer der med beslagen/ han skal först hafwas til Lägretz Consistorium Ecclesiasticum, och dher hans hänlige Ord finnes aff Consistorialibus at wara medh någon Försmädelse och Blasphemia bemängde/ skal han sedan effter dheras Advis och betänckiande dömas til Swärdet och executeras vthan Nåder; Äre hans Ord vthan Försmädelse/ och allenast aff Obetänckſamheet och Lättferdigheet här flutne/ skal han förste resan slås i Järn i fiorton dagar/ och böta til Hospitalet en halff Månads såld/ så ock andre reesan och tridie reesan harchebuseras,

IV.

Alt Gudz Nampns Mißbruk medh Swäriande och bannande skal wara förbudit; Finnes någon och öfwertyges sådant at göra i hastigheet eller aff något Ifwer vthi sitt Kall/ då gifwe effter som han är til vthi Fattigas Bößan/ eller pundes i Regementz åsyyn tå Chorum är hållit; Gör dhet någon aff en lättferdig Sedwana eller i Dryckesmåhl/ tå böte en halff Månadz såld til Hospitalet/ och vthi näste Chorum mitt i Ringen göra Gudi Affbön på Knå alt medan Chorum warar/ och här ware Prästen Målsägare vthi.

V.

Och på dhet en sann Gudzfruchtan vthi Krijgzfolcketz Hierta inrotas måtte/ dherföre wele wij at hwar Morgon och Affton skal Chorum hållas i Lägret aff alt Krigzfolcket/ och först teckn gifwas aff Fältherrens/ eller dens Lägret Commenderat Trumpetare/ sedan strax dher vppå swaras aff alle Rytternes Trumpetare och Knechternes Trumslagate tillijka både vthi begynnandet och ändandet/ och så hålla alla Prästerne Chorum och Böön tillijka.

VI.

Hwilken Präst Chorum försummar at hålla / vthan bewijßlig Siukdoms/eller annor laga Förfall/ böte för hwar gång en halff Månadz Säld til Hospitalet.

VII.

Hwilken Soldat Chorum försummar / skal första och andra gången aff sin Rootmästare pundas: Tridie gången stände i Halßjärn Dagh och Natt / dher han icke laga Förfall hafft hafwer.

VIII.

Hwilken Präst drucken befunnen warder när chorum aff honom hållas borde / skal twenne gånger aff Fält Consistorio förmanas; Men tredie gången vthur Lägret förwijsas.

IX.

Alle wanlige Högtijdzdagar / och åth minste hwarie Söndagh / skal Predijkning hållas / och dher til om Lägenheten så tillåter / en gång i Wekan / särdeles när icke någon annan helig Dagh infaller: Och skal Predijkningen på samma sätt som Chorum tilkänna gifwas. Hoo Predijkningen försummar / Präst eller Soldat vthan laga Förfall och märckelig owndwijkelig hinder / straffes som om Chorum sagdt är.

X.

Alle Marcatenter och Tappare / skola sluta sina Bodar så snart teckn til Predijkningen gifwit warder Såsom ey heller vnder Chorum sällia något Höl / Wijn / Brennewiju ꝛc. vth. Finnes någon och beslås at göra här emoot / och sällia något vth medan Predijkningen och Chorum påstår / hafwe förbrutit sitt Godz / halffparten til General Prophossen / och halffparten til Hospitalet / och sittie en Dagh i Halßjärn.

XI.

XI

Alle Collatz och Gästebud skole återwända när Gudztienstien hälles/wid straff som om Chorums försummelse vthi dhen 7. Articlen sagdt är/ och böte ändå hwar Soldat til Hospitalet två öre: Men andre Befähihabere/ hwar effter som han är til/ effter gode mäns Ord.

XII.

Vthi alle för: de Ährenden/ hwar ingen annan klagar/ skole Prästerne Mälsägende wara/ och den Brotzlige angifwa för hans Öfwerste eller Ryttmästare/ eller dher han sielff Öfwerste eller Ryttmästare är; eller elliest ingen Öfwerste eller Ryttmästare ynderkastat; För Fältherren/ och han wari plichtig at skaffa honom Rätt.

XIII

Alla Präster som brukas ynder Krijgzfolcket skole förordnas aff Biskopen vthi dhet Stifft dher Folcket är hemma. Ingen Öfwerste eller Ryttmästare hafwe macht at antaga någon Regements eller Ryttare Präst aff egit godh tyckie/ vthan lätte sig nöya med dhen som Biskopen honom tilordnandes warder.

XIV.

Och på dhet alle Capitels saker icke mindre i Fälte än elliest måge ordenteligen ransakade och affdömde wara: Tå förordne wij i Lägret ett Consistorium Ecclesiasticum, för hwilket skal wara præcident wår äldste Hoffpredikant/ när wij sielfwe i Fält äre/ eller i wår Frånwaru Generalens Predikant/ och hans ordinarie Assessores skole wara alle Regements och Ryttare Präster/ hwilke wij gifwe Fullmacht at tractera och slijta alla Capitels saker effter Gudz Lagh och Kyrckieordningen/ och hwad dhe i så mårto göre/ ware så krafftigt såsom dhet vthi något annat

nat ordinari Consistorio förhandlat wara.

XV.

Ingen Höffwedzman skal må antaga någon Präst uthan Öfwerstens och Consistori Samtycke. Myckit mindre skal han må någon affdancka / eller aff Kaller sättia / uthan han aff Consistorio odugsk och owärdig befinnes.

XVI.

Finnes någon Krigzpräst vitios uthi Lärdom eller Lefwerne / då skal hans Öfwerste eller Ryttmästare anten sielff eller genom någon annan anklaga honom för Consistorio, och dher Käremålen sanne och grundade finnes / då måge dhe sättia honom ifrån Tiensten och Prediko Embetet / effter som Brotten är til. Klagar icke Öfwersten eller Ryttmästaren anten för Försumelse eller Medhåld skuld / tå klage hoo som Prästen beslår uthi något dhet som förargeligit är. Och dher ingen annan finnes som klaga wil och Lasten är notori, tå stämme Consistorium honom sielff / och Præsidenten förordne en Prästman som honom anklagar och Rätten söker / alt förty at all Förargelse må undflys / och dhet gemene Krigzfolcket til Gudeligheet aff Predikantens exempel och Lefwerne bewekt warda.

XVII.

Såsom nu alle i gemeen hafwe lofwat och swurit at wela oß rätta Lydno hålla och Budh wärt stända / altså skole dhe ock dhesse Artickler hålla / och med upräckte Händer swäria effterfölliande Eedh.

Gemene Befähles och Soldaternes så ock Ryttarnas Eedh.

JAgh N. N. lofwar och swär / at wela wara dhen Stormechtigste Högborne Furste

ste och Herre / Herr Gustaff Adolph / Sweriges / Göthes och Wändes Konung / Storfurste til Finland / Hertig vthi Estland och Carelen / Herre vthöfwer Ingermanland. &c. Och Sweriges Rijke en huld och trogen Krijgzman och Tienare / i alle måtto sökia och fordra H. K. M. tz och Rijksens Gagn och Wälfärd / hindra och afwärja H. K. M. tz och Rijksens skada och förderff / och i Tijd tilkänna gifwa och warna för Hans Kongl. Mayestetz och Rijksens Olycka, Sedan wil iag migh ock rätta effter Krijgz Artickl arne som mig föreläsne äre / och dhem effter mijn ytterste Förmågo effterkomma och full göra / och mig manligen hålla i Slacht / Skärmytzel och Storm til Land eller Watn / dher vthi iagh effter Lägenheten kan komma och förordnat warda. Jag skal och wil willig och flijtigh wara at waka och arbeta til Konungens och Rijksens bästa / thet ware i Fält / på Fästningar / Skepp / eller elliest hwar dhet kan befalt warda. Mijne Befählhabere och Förmän skal iagh Lydno stända i allo thy the til Konungens nytto och gagn biudandes warda / och migh för Gudh / Konungen och hwar ährlig Man swarligit är. Ifrån Fahnan och det Teckn som iag vnder förordnat är skal iag icke wijka / eller migh vndandöllia / vthan then fölgachtig wara / så offta migh tilsagdt warder / icke heller i Fält ther ifrån fly medan mitt Lefwerne och Hälsa thet tillåter / och i alle Krijgznöder för Trooheet skull / hafwa ospart Lijff / Lefwerne och Förmåga / och i allo thy / som för tz migh såsom en ährlig Krijgzman wäl anstär / förhålla / och så wijdt migh något kall aff H. K. M. tz är betrodt / eller framdeles kan betroos / thet med all Flijt effterkomma / Så beder iagh migh Gudh til hielp til Lijff och Siäl / som iag thet troligen håller.

XVIII.

Alle som nu äre eller framdeles tilkomma/hwad heller the Corporlige Eeden giordt eller ey giordt hafwa/ skole wara skyldige at hålla och efterkomma dhesse Artickelar och dher efter dömas/ särdeles medan the i Fält och på Arbete äre stadde

XIX

Efter nu intet Regimente kan hafwa bestånd/ som icke är funderat på itt rätt Sätt och wist mått at biuda och lyda. Tå skal hwar och en wetta/ dhet wij såsom Sweriges Konung/ äre dhen/ vppå hwilken alle dhe/ ehoo dhe äro/ högre eller lägre/ som Krijgzmän wara wele och skole/ ägha hafwa sin störste och högste Upsicht; Och at dher wår Majestet närwarande är/ tå återwände alle wåre Officerers och Befallningzmäns macht och Myndigheet/ så widt dem icke wår willia at efterkomma/ och i Wärcket ställa/ särskilt aff oß pålägges.

XX.

Thernäst skole ock alle både Befähl och Gemene lydige wara wår och Rijkzens Marsk/ heller then som wij vthi hans stad til Fältherre förordnandes warde/ vthi alt thet/ och så länge han dhem biuder/ som lända kan til wårt och Rijkzens gagn och nytto.

XXI.

Hwar och en Krijgzman äger Marsken hedra och i Wördning hålla/ såsom wårt Sändebud/ den wårt Rum förträder/ icke mindre än oß sielfwe om wij tilstädes wöre; Och ehoo honom häder med Ord som spotske äro och icke Åhran angå/ vthan ellieſt lända honom til Förklening/ straffes effter Krigzrättens Deom/ anten til Affbön/ Järn/ Häcthe eller annat arbitral Straff/ effter som Personen och Orden äre til.

XXII

XXII.

Gå dhe Heder och ähra an / straffes til Lijfwet / hwar han them icke bewijsa kan med fullom stålom / som Orden sade.

XXIII

Ehoo som sigh emoot honom vphäfwer med wåpnat Hand / williandes honom med Wrede angripa / miste Lijfwet / anthen han skade gör eller ey.

XXIV.

Slår någon effter honom med Näfwan / miste sijn högre Hand / hwad heller han råkade eller icke.

XXV.

Nu kan hända at han som Marsk eller Fältherre är / någon Riddersman aff Adel eller Hadel vthan om sitt Kall / aff hastig Wrede vthi Collatz eller ellies således med Ord eller Gerningar förtörnar / at thet enom Riddersman icke står til at lijda ; Tå klage then sådant wederfars / Marsken saaklöst an för Krigzrätten / hwarest Marsken honom swara och tilfylleſt göra skal / effter dheras Doom / och som saken är til.

XXVI

Såsom om Marsken sagt är / så wari Lagsamma / om alle andra höga Kall / såsom FältMarskalken / Generalen för Artilleriet FältWachtmästaren Generalen för Cavalleriet, FältQwarteermästaren och Munsterherrarne / och andre som Upsicht i Lägret hafwa skole / med sådan Besked / at hwar hedra och wyrda dhem som öfwer honom äre / och niute öfwer andre som vnder honom äre för : ne Rättigheeter och præeminentz widh sådant straff tilgörande som sagdt är.

XXVII

Lijka som alle / både Befähl och Gemene / äre

skyl-

skyldige at wyrda och lyda sin Fältherre och General Embeten: Så äga och alla the som under ett Regemente äre / the wari sigh Befähl eller Gemene Ryttare / wyrda och lyda sin Öfwerste / Öfwerste Leutenampt / Öfwerste Wachtmästare och Qwarteermästare / och dhem uthi tilbörligit Anseende hafwa.

XXVIII.

Sätter sig någon aff Befählet eller gemene Ryttere och Knechter emoot sin Öfwerste eller andra aff dheras öfwerBefähl / görandes dhem någon meen / hinder / hään eller spätt medh Ord eller Gärningar: Eller efterkommer icke hwad som til wärt och Rijkens gagn budit warder / tå straffes såsom tilförende om Marsken sagdt ar / eller här effter uthi hwart Fall wijdare uthtryckt warder.

XXIX.

Men binder Öfwersten / Öfwerste Leutenampten ꝛc. sitt underhafwande Folck en eller flere / något annat än thet wär Tienst angår / och uthan om hans Embete är / tå ehrkänne Regementz Rätten ther öfwer hwad han skyldig är / effter som Saken är til.

XXX

Lijka så skal ock hållas mdd biudande och lydande emellan Ryttmästaren / Höfwitzmannen / theras Leutenampt / Fendrick och gemene Ryttare och Knechter / såsom om Öfwersten och hans Underhafwande Folck sagt är. Och dher någon skilnadt dhem emellan kommer / rättes och straffes på för. ne sätt.

XXXI

Hwad Underbefählet och dheras underhafwande gemene Ryttare och Knechter anlangar / tå wari then som dhem til Heder och ähra angriper / skyldig thet til at bewijsa / och skal procederas dher med såsom emellan Jemlijka.

XXXII

Biuder någon gemeen Soldat sin Qwarteermästare (anthen dhet är vnder Ryttare eller Knechter) heller Wachtmästare / Furerare / och Fendrichz Leutenampt eller Rustmästare hugg med Näfwa när han honom något på Embetzens Wägnar befallandes warder / miste Näfwan och köres aff Lägret / Om dhet i Besättningen skeer / Men skeer dhet i Marcken eller i en belägrat Fästning sedan Wachten satt är / miste Lijfwet.

XXXIII

Sargar han någon aff för: ne Befähl / harchebuseras, hwad heller thet skeer i Fält eller Befästning.

XXXIV.

Skeer thet vthi Qwarteret eller i Städerne / ther dhe hwar vthi sitt logemente äre eller tilsammans kompne / tå skärskode Regementz Rätten thenne saak / och hwad dhem billigt synes / erkänne the arbitraliter.

XXXV

Ehoo som blottar sin Wäria i Marskens eller Fältherrens Närwahro / i dhen acht dher med skade at göra / miste Handen.

XXXVI.

Ehoo som blottar sin Wäria i wredesmähl vnder flygande Fahna vthi Slacht eller Togordningar / äret i Marcken / harchebuseras / äret i Besättning / miste Handen och förwijsas.

XXXVII.

Ehoo som sigh fördristar at blotta sijn Wäria på thet ställe och tijd / dher Krigz eller Regementz Rätten hålles / straffes til Lijfwet.

XXXVIII.

Ehoo som i någon Fästning widh besatt Wacht blättar sin Wäria; wredes modh / miste Lijfwet.

Ingen

XXXIX

Ingen skal sigh General Prophossen / hans Leutenampt och Drabanter emoot sättia: Biuder någon til / sig emoot honom eller dhem at wäria / när han eller the någon på Regementz Wägnar antaste / miste Lijfwet.

XL.

General Prophossen är loffgifwit at apprehendera och antasta alle dhem som emoot Krijgz Artiklarne eller allmenne Påbud handla / eller elliest i någon Mißgerning beslås och finnes / fast dhet honom icke är befalt / men hafwe dhen Macht på sitt Embetz wägnar.

XLI.

Wäl må General Prophossen antasta och i Järn eller Hächte förwara dhen Brotzlige; Men ingen må han låta Iustificera vtan FältÖfwerstens wettskap och Willie / med mindre honom strax at exeqvera på dhen brotzlige vthtryckeligen och specialiter befalt warder.

XLII.

Regementz Prophosser äge samma Frijheet och rätt ninta vnder sitt Regemente / och Fahne Prophosser vnder sine Fahner / som General Prophossen vthi Lägret.

XLIII.

Hwad Wagnmästaren och andre slijke / som någon Befalning i Lägret hafwe / biude på sitt Embetes wägnar / skal så wijdt theras Kall tillåter / vthan Gensagis efterkommit warda / säsom om andra sagdt är.

XLIV.

Alle allmenne Påbud skole aff Trumpetare och Trumslagare vthblåsas / omslås och således förkunnas /

nas / hoo dhem sedan bryter / straffes effter dhet Wite ther vppå satt är.

XLV

Ingen Soldat skal hålla sigh för godh / eller sig wägra at effterkomma hwad befalt warder / til wärt bästa / antingen med Arbete wid Fästningarne / vthi Lägret eller elliest i annor mätto / hwad thet ock wara kan. Hwilken emoot sådane Påbud mytinerer och sigh offentligen med Mootwilligheet ther emoot sätter / straffes til Lijfwet.

XLVI.

Hwem Cronones Arbete försumar / straffes til Trähästen eller Järnen / och äthe en Tijdh effter som Saken är til / Watn och Brödh.

XLVII

Befählet skole drijfwa Arbetet och flijtigt tilsee at thet behörlig Fortgång hafwa må ; Gör dedh någon försummeligit / tå straffes effter som skadan är til / effter Krigzrättens Dom.

XLVIII

Endoch Soldaterne skole lyda och respectera deras Förmän och Befähl / som sagdt är / så skal doch sådan respect Wyrdning och Lydno altijd så wara förstånden / at dhen sträcker sig til wärt och Rijkzens Gagn och bästa / och icke annars. Wille någon biuda något som kan komma oß och Rijket til skada / Förderff eller nadeel / tå stånde Krigzmannen honom ingen Lydno / ehoo han ock är / högre eller lägre ; Och ther någon ded gör / tå stånde lijka straff wedh dhen ther bödh.

XLIX

Ingen Öfwerste / Capitein / myckit mindre någon aff Underbefählet skal biuda och anmoda sin vnderhafwande Soldat något trälachtigt slääp til

sitt

sitt egit bästa ; Gör dedh någon / tå stånde dedh til Krijgzrättens Dom / hwad Straff han dher med förtient hafwer / hwilket måste skärpas eller lindras effter som skadan eller Fahran / som anten K. M. tz eller Krijgzfolcket hafwe warit vnderkastade / är stoor til. Men dher Capiteinen eller Öffwersten fordrade aff en eller fleere sijne Soldan någon Handlangning / i Fält eller elliest / thet han vthan stort Beswär och Skåp wål kan göra / thet skal hån på Befallning wara skyldig owägerligen at vthrätta.

L.

Ingen gånge någon annan Wägh vthur Lägret eller Staden / eller ock tilbaka in igen / vthan genom Porten och ordinari wägen / widh Lijffstraff tilgörandes.

LI.

Ingen göre om Natten något Larm i Lägret eller skiute något Röör aff i oträngde måhle / hoo thet gör / straffes til Lijfwet.

LII.

När omblåset / omslager eller nödtorfftigt tilsagt warder at Wachten sättias skal / hoo tå Wachten försummar / straffes til Tråhåsten / Järnen eller Watn och Bröd / som saken är til.

LIII

Såfwer någon på Schiltwachten thet wari sig vthi Grentz Befästningar / eller i Marcken / harchebuseras.

LIV.

Går någon ifrån Schiltwachten / förr än han afflöses / eller dricker sig på Schiltwachten så drucken / at han sin Tienst icke förrätta kan / harchebuseras.

När

LV,

När omblåset eller slaget warder / tå låte hwar och en sigh strax finna hoos sin Fahna / försummar thet någon / straffes til Järn.

LVI.

När man vprycker / tå skole alle som Fahnan sworit hafwa / wara sijn Fahna deelachtige; Och ingen fördriste sigh at blifwa tilbaka / vthan Öfwerhetenes Loff och Minne; Blifwer någon tilbaka aff försummelse / straffes til Järnen.

LVII.

Skeer thet aff Myterij / straffes til Lijfwet / anthen thet är en eller flere.

LVIII.

Rymer någon vndan wär och Rijkßens Tienst / som strifwin / legder eller wärfwader är / eller och wijker ifrån sin Fahna / och dhen icke til dhet ytterste förswarar / så länge hon kommer i sitt behåld igen / straffes til Lijfwet.

LIX

Hwar och en achte med flijt så i Tågande som elliest dhen Platz honom tilordnat är; Och ingen stryke framman för annan / eller blande sig bland Trotzen / eller sättie sigh på Wagnerne som effter Ordningen bör vthi Wapn til Wärns reda tåga. Hoo thet gör / straffes som Fahrligheten är til / then dher aff förorsakas kunde / hwilket Regementz rätten wetta bör.

LX.

Rymer någon i Marcken ifrån sijn flygande Fahna / straffetz til Lijff och Ähra. Blifwer han sargat eller dödat å flygande Fothe / wari saaklös som thet gör

LXI.

Hwilken Fahna Ryttere eller Regemente Knech-

tar kommer med Fienden til at drabba / och tager Flychten förr än the Sijdwäriorne icke mehra bruka kunne / skole stända til rätta för Marsken och öfwerste Krijggzrätten.

LXII.

Finnes skulden hoos Befählet / wari ährelöös och aff Lägret förjagat.

LXIII

Finnes Skulden hoos Befählet och the Gemene tillijka / tå straffes Befählet som sagdt är ; Och aff the Gemene hängias hwar tijonde effter Lotten / och the öffrige tiene vthan Fahna / och liggie vthan om Qwarteret / och göre Lägret reent / ther thet oreent är / alt in til theß the med Manheet sin Willo bota hafwe. Doch hwar någon / en eller flere ibland dhesse kunne in för Krigzrätten tee / at the oskyldige äre för sine Personer / tå wari saaklöse / och niute dheras Oskyldigheet til goda.

LXIV.

Ehoo som först tager Flychten / må saaklöst ihälslås; Och ther han vndkommer / deeles til en Skälm / och vthropes offentligen dherföre och wari fredlöös.

LXV.

Stormas til någon Fästning eller Skantz / wijka the aff med mindre the med Fienden hafwe warit til mangels och brukat dheras Sijdwäriors / eller blifwa aff Fienden nedkastade / wari så om Befähl som gemene Knechtar Lagsamma ; Doch skole Domare skatta Stormens möjeligheet / och ther effter Domen skärpa och lindra.

LXVI

Hwilken Fahna förlöper en Fält Skantz / batterie, reduicte lijde somma Straff / med mindre the tree Stormar vthstätt hafwa / och ingen hielp

fått

fått / och tå Dödznödh förhanden är.

LXVII.

Hwilke Fahnor och Regemente allmänt Myteri begynna / skole straffas på samma sätt. Finnes Uphofwet och Roten til Myteri / then straffes til Lijfwet / och the honom lydde och beplichtade / straffet effter thet sätt som näst tilförende sagdt är.

LXVIII

Hwilke Fahnor och Regementen icke fort wele / när man drabba eller storma skal / och Nödden til dhem kommen är / vthan siå stilla aff Mootwillie / eller Skräck / eller taga Flychten / stände samma Straff som förr sagdt är.

LXIX.

Warder någon Fahna eller Regemente Fältflychtig / tå skole the 3. Reesor effter annan / 6. wekor emellan hwar Stämning / til rätta citeras, oc och dhem säker Leid gifwas til rätta och ifrån / sijn Saak at förswara : Finnes dhe emoot Eed och Trohet handlat hafwa / då skole de ährelöse och til Skälmar dömas / och biltoge läggias / hwad heller dhe tilstädes komma eller ey. Doch ther dhe sig för Rätten inställe / skal dhem Leiden obrotzligen hållas / och dhe släppas på frijan Foot igen.

LXX

Hwilken Fahna eller Regemente innehåller sigh i tractat eller Handel med Fienden / Oß / Marsken / eller dhen i Marskens Fränwahro commenderat owettandes och owilliandes : Tå straffes Befählet som skyldig är til Lijff / Ähra och Godz / och hänges hwar Tijonde aff the Gemene / och the öfrige straffes som förr är sagt.

LXXI.

Kan sigh någon vndleda / at icke hafwa warit

med dhem andre deelachtig/ vthan heller emoot sagt/ wari saaklöös och niute thet til gode/ när någon Förfordring med Lägenheet skee kan.

LXXII.

Blifwe sådane ey tagne/ tå procederas emoot dhem såsom om Fältflychtige sagt är/ och the styldiges Godz confiscerres.

LXXIII.

Hwilken någon Fästning vpgifwer til Fienden/ vthan högste Nöd/ tå straffes Guberneuren och Befählet til Lijfwet; Och the Gemene tiene vthan Fahna/ och liggie vthan om Qwarteret/ och göre all Oreenligheet i Lägret reent/ in til deß the sin Brott med någon manlig Gärning botat hafwe.

LXXIV

Twinge gemene Krijgzfolcket Guberneuren at vpgifwa Fästning/ och thet kan dhem öfwertygas/ tå miste Lijfwet alle som något Befähl hafwe beklädt/ och i samma twång Consenterat; Och aff the Gemene tages hwar Tijonde Man medh Lott vth/ och hängies. Thesse efterfölliande Fall äre til at skatta vthi Fästningens vpgifwande: 1. Ytterste Hungers Nöd/ at alt som en Menniskia kan lefwa aff/ är förtärdt. 2. All Wärn förtagen/ och ingen hielp mehr at förmoda. Och at Fästningen lijkwäl innan kort tijd måste komma i Fiendens händer med alt Folcksens döddh och Undergång. Thesse Fall skal Marsken med sine Bisittiare skoda/ och dher dhe sanne äre/ döme dhem saak löse; hwar och icke/ straffes som sagdt är.

LXXV.

Hälle gemene Soldater Samqwämbd och göre Sambling vthan dheras Capiteins Wettskap och Förordning/ tå straffes the aff Befählet ther hoos

äre/

äre/ til Lijfwet / och the Gemene / som om Fästningens vpgifwande sagt är ; Och thet vthan Anseende/ hwad heller the Orsaak hafwe hafft eller ey. Icke skal heller någon Capitein lätteligen tilstädia någon sambling/med mindre han stelff wil swara til saken.

LXXVI.

Kommer någon vthi Träta medh annan / och roper hielp anthen hoos sin Nation eller andre/ straffes til Lijfwet / och the som koma som för annat Myterij.

LXXVII.

Gifwer någon Kundskap til Fienden/ straffes til Lijfwet.

LXXVIII.

Håller någon Språk medh Fienden vthan wärt eller Marskens i Marcken eller Guberneurens i Fästningen Befallning / straffes til Lijfwet.

LXXIX

Wärlar någon Breff eller Bud med Fienden vtan wärt eller Marskens eller Guberneurens Wettskap och Willie / straffes til Lijfwet.

LXXX.

Vppenbarar någon Lösen äth Fienden eller någon annan / straffes til Lijfwet.

LXXXI.

Hwar låte sig nöya med thet Qwarteer honom i Lägret eller Stad tilordnat warder. Hoo sigh ther emoot sätter / straffes som för annat Myteri.

LXXXII

Kastar någon bort sin Wapn och Wäria/ eller förlöper den i Marcken / löpe Gatuloppet och liggie vthom Lägret / görandes reent Lägretz Oteenligheet til dheß han sin Willo botar med någon manligh Gärning.

LXXXIII

Ehoo som bortsällier eller bortpantar sine Wärior / Wapn eller Lodh / Krut / Hackor / Pickor /

Stöflar och Spadar eller annan Redskap/ löpe Gatulopet förste och andre gången/ och tridie Resan straffes som för annat Tiufwerij. Hoo thet och köper eller sig tilpantar/ han wari sig Krijgzman eller Marcatenter/ eller någon annan/ hafwe förgiordt sine Penningar/ Wapnen och Redskapen/ så ock löpe Gatulopet förste och annan gången/ och tridie gången straffes som en Tiwff.

LXXXIV.

Hwilken som förderfwar eller sönderbryter sin Wapn och Wäria/ eller och williandes förderfwar: Hackor/ Pickor/ Spadar eller annan Redskap/ eller ock låter smida dhem vpp/ han skal åter bättra och betala dhem/ eller drages honom aff i hans Löön/ och äthe dher til Watn och Bröd til en Tijd som Saken är til effter Krijgzrättens Dom/ hwilken måste skärpas eller lindras effter Tijdsens Lägenheet och andre Omständigheter.

LXXXV.

Hoo emoot Förbud något köper eller bortsällier sedan omslaget är/ hafwe förwärckat dhen som sälde/ sitt Godz/ och then som köpte sine Penningar/ och straffes ytterligare effter thet Wite som Förbudet wedhänger.

LXXXVI

Ingen lijdes hwarcken hemma eller i Fält ibland Krigzfolcket som til Skälm dömder är/ eller ellieft för sin Mißgerning skuld hafver warit vnder Skarprättarens Händer.

LXXXVII

Intet balliande tilstädes i Lägret eller Befästningen. Faller någon Träta/ dhen skal skillias äth aff Regementz Rätten: Hoo dhen andre vthmanar til baliande/ tå stände til Rättens Dom honom

at

åt entskylla eller fålla / effter som Orsaken år til. Tilståder ock någon Capitein / Leutenampt / Fendrich eller Corporal sine Vnderhafwande at ballia eller fåchta / och sådant icke affwår och hindrar / han skal dherföre strax affdanckas ifrån sitt Embete och tiena på nytt för en gemeen Soldat / och dher någon Skade föllier / stående med dhen Brotzlige til rätta och sware til Saken.

LXXXVIII

Hoo som wåldtager någon Qwinna / och ther med beslås och öfwertyges / straffes til Lijfwet.

LXXXIX.

Inge Horor skole lijdas i Lågret / men wil någon hafwa sijn Hustro med sigh / thet stånde honom fritt. Finnes ock någon som itt oreenligit Lefwerne fördt hafwer / och tåncker dhen at behålla hoos sig / tå åchte henne ordentligen.

XC.

Ingen Soldat fördriste sigh at sättia Eeld på någon Stad eller Byy i Wånne Land med willie / gör thet någon / straffes som en annan Incendiarius.

XCI.

Ingen Soldat sättie Eeld på någon Stad eller By i Fiende Land / med mindre thet blifwer honom befalt aff hans Befåhl / anten Ryttmåsiare eller Höfwidzman. Icke heller skal någon aff Befåhlet sådant commendera, vthan the hafwa Befallning för sigh / aff oß eller Fältherren. Gör dedh någon / stånde thet til Marskens Doom / hwad hans Brott år / och skattes vthi Domen både Skadan så ock thet Hinder och Affsaknad som Krigzwåsendet / wårt eller Marskens Upfååt taget hafwer / så ock dhen Fördeel och Nytto Fienden ther igenom hafwer bekom̃it / straffes så dhen Brotzlige til Lijff / Lem / Håchte eller Böter / som Saken ar til. In-

XCII.

Ingen Soldat röfwe eller med Wäld tage något aff wåre Undersåthere / anthen the marchera genom Landet / eller ock liggie i Besättningen / eller Lägret / widh Lijffstraff tilgörandes.

XCIII.

Ingen göre Gärning å dhen som hafwer fått Wärt eller Marstens Förswarelse Breff / hwad heller han är Wän eller Fiende : hoo thet gör straffes til Lijfwet.

XCIV.

Hoo sin Wärd eller hans Hion slår ther han blifwer förlagd / straffes förste och andre gången til Järn / Watn och Bröd / och ware ogilt hwad han får för skada / hafwer han giordt någon särdeles skada / tå sware effter som Gärningen är til.

XCV

Ingen driste sigh at hindra dem som Tilförning göre i Lägret eller Staden / eller kaste theras Godz aff / eller borttaga theras Hästar / hoo sådant gör / straffes til Lijfwet.

XCVI

Hoo som röfwar eller stiäl någon Boskap eller annat slijkt i Wänneland / eller aff dhem som Tilföring göra til Lägret : Eller ock tager i Fiendeland vthan Förloff / straffes som för annat Tiufwerij.

XCVII.

Gifwer Gudh Lyckan at Fienden blefwe slagen vthur Marcken / Tå skole alle fullföllia Fienden / och ingen slå sigh på Bythe förr än Fienden är förjagat / och så längt skee kan / förfolgder. Faller man Fienden i Lägret / tå skal ey heller någon fördrista sigh / at begifwa sigh på Byte / förr än Fienden är alldeles förjagat och vff Lägret slagen ; Och tå plundre hwar dhen deel aff Lägret som honom til-

deelt warder / icke fördristandes sigh anthen fö at gifwa sigh på plundring / ey heller fallandes i något annat Qwarteer än honom tilordnat är. Slår sigh här emoot någon på Bythe / förr än Fienden är aldeles affslagen / tå må han saaklöst ihiälslås aff sin Officerer. Stallbroder eller andre; Eller ther dedh icke skeer / och någon skada liktwäl ther aff föllier / miste Lijfwet. Föllier ingen skada / liggie vthi Järn en Månad / och äthe Watn och Brödh / och Bythet gifwes til Hospitalet. Plundrär någon i annat Qwarteer än honom warder tilordnat / ware laghsamma.

XCVIII.

Får man någon Stadh eller Fästning in medh stormande Hand / tå slå sigh ingen på något Byte / förr än all Fästningens Wärn är intagen / och Besättningen eller Borgerskapet hafwe lagt Wärionne nedh / och Qwarteren äre Soldaterne emellan vthdeelte. Göre någon här emoot ware Lagsamma som näst tilförende sagdt är.

XCIX.

Ingen Soldat beröfwe eller plundre någon Kyrckia och Hospital / fast än Staden medh stormande Hand intoges / med mindre thet dhem blifwer befalt / eller och Besättningen eller Borgerskapet flyr ther in / och göre skada eller Wärn dher vthur / Hoo thet gör / straffes som för annat Rooff.

C

Ingen skal må sättia Eeld på någon Kyrckia / Hospital / Scholer / Qwarn / eller göra dhem onyttige vthan dhet särdeles blifwer befallat. Ey skal heller någon violera Präster / vthgammalt Folck / Qwinnor / Jungfruer eller Barn / med mindre någon aff dhem sätter sigh til Wärns / widh Straff tilgörandes effter Krigzrättens Doom.

CI.

Fånges något Byte vthi en öfwerwunnen Stad eller Fästning / eller i ett fiendtligit Läger / dher aff hörer oß til all Skytt / Kruth / Lodh och Ammunition som i Förråd är / så ock alt thet Proviant och victualie som i allmenne Förwaring och Hws finnes: Thet öffrige kommer Soldaterne til / och ther aff gifwes en tiyonde deel til the siuka Soldaters Hospital. Alle Fångar skole oß först præcenteras och i Händer lefwereras / äre några dher ibland qualificerade Personer / som wij begäre til at behålla / för dhem wele wij gifwa en redelig recompens, effter som Fångens stat och Condition kan wara: Dhem andre måge the sielfwe behålla och rantzonen äthniuta / doch så / at ingen vthan wårt eller Marskens Tilstånd rantzoneras, widh Lijffstraff tilgörandes.

CII.

Dricker sigh någon drucken aff Öhl eller Wijn / han finner för sigh i Fiendens Läger / eller i någon Stad förr än Fienden är alldeles förjaget / eller Stadzens Wapn nederlagde / dhen må saaklöst ihiälslås aff hwem honom öfwerkommer på färska Gärningen. Men ther han vndslipper och blifwer anklagat och öfwertygat / och ther föllier Skada aff / straffes til Lijfwet: Föllier ingen skada / straffes til Järn en Månad och äthe Watn och Bröd.

CIII.

Alle ware plichtige at komma på Munstringen hwad Dogh eller Tijma dhem påbudet warder. Ingen Öffwerste / Ryttmåstare eller Höfwidzman wägre sigh at låta munstra eller besichtiga sitt Folck / enär thet aff Munsterherrarne förordnat warder / gör thet någon / straffes som för annat Myterij.

Ingen

CIV.

Ingen Öffwerste eller Capitein lähne vthi Munstringen annars Folck at vpfylla sin Redd; Hoo thet gör/ ställes för Krigzrätten och dömes ther til en Skälm/ sedan weckles Fahnan tilsamman öfwer Hufwudet på honom/ och drijfwes aff Lägret medh Stockknechtar.

CV.

Läter sigh någon leya/ löpe Gatuloppet första och annan gången/ och tridie gången miste Hufwudet. Ther ock någon Capitein eller officerer bär Wettskap at hans Soldat läter sig leya/ eller styrker honom ther til/ blifwe offentligen cassérat aff sitt Kall.

CVI.

Hwilken Ryttare som lånar annars Häst/ Sadel/ Pistoler/ Wapn eller Wäria och teer sigh ther med på Munstringen; Hafwe förgiordt Häst och Tyg/ Wapn och Wäria/ och han förwijsses Lägret/ och dhen som lånar/ ware mindre Man/ och förwijsses i lijka mätto Lägret; Hwad som ock på sådant sätt förbrutet warder/ ther aff kommer halffparten Ryttmästaren oc halfparten Prophossen til.

CVII.

Fördärfwar någon sin Häst med Willie/ menandes ther igenom at slippa heem/ eller blifwa affdankat/ deles til en Skälm/ och miste Häst och Tygh och förwijsses Lägret.

CVIII.

Alle Ryttare eller Soldater skole antagas och instrifwas i Rullan på en frij Munstring aff Munsterherrerne/ och icke aff Ryttmästaren eller Capiteinen. Hwarföre ey heller någons Såld eller Löhning skal angå förr än dhe munstrade äre.

Ingen

CIX.

Ingen Ryttare eller Soldat skal må förlofwas vthur tiensten / hwarcken aff Öffwersten / Ryttmästaren eller Capiteinen / myckit mindre någon aff Underbefählet : Uthan ehoo som på en frij Munstring antagen är / och hafwer giordt sin Eed / han skal tiäna til dheß han äter på en Munstring aff Munsterherrerne frij sagd och affdanckat warder. Och tå skal dhem Paß tildelas aff Munsterherrerne och dheras Öffwerste.

CX.

Begärer någon at blifwa afdanckat / är han wärfwad Soldat / thet stände honom fritt medan han i Borgläger ligger / så och när Tuget ändat är. Ingen ware fritt at affdancka när Härfärd påbiudes / myckit mindre när man emoot Fienden rycker.

CXI.

Begärer någon skrifwen Knecht Förloßning / tå skole Munsterherrerne skåda hans Orsaker / och dher dhe skälige finnas / med sitt Paß förlofwa honom. Thesse äre the Orsaker som gälla må : 1. när han sluker och förlammad är / så at han ingen Tienst mehra kan vppehålla. 2. At han i 20. Åhr tient hafwer. Eller warit på tiyo Togh / och thet kan med fullom Wittnom betyda.

CXII.

Gifwer någon Öfwerste / Rytmästare eller Capitein aff sine Underhafwande Soldater Förloff / annorlunda än nu är sagdt / straffes som för annat Tiufwerij : Och dhen som Förloff tager / hafwe förwärckat 3. Månaders Säld / och sittie i Järn en Månad widh Watn och Brödh.

CXIII.

Ingen Öffwerste / Ryttmästare eller Capitein gifwe någon Soldat heemloff / eller sändan vhr Lä-

gret

gret / vthan Marskens General Commendeurens Wettskap och Tilstånd : Hoo thet gör / hafwe förwärckat tree Månaders Såld / och swara til Skadan som wij ther aff tage.

CXIV.

Ingen Ryttmåstare eller Capitein drage vthur Lägret eller Besättningen at sollicitera om sijn Löhn / Räst eller elliest / vthan Marskens eller Guberneurens Willie och Tilstånd ; Gör thet någon / hafwa förwärckat sin Anfordring / och sätties ifrån Tiensten och Embetet / och förwijsses Lägret.

CXV.

Ingen Ryttmåstare eller Capitein förhålle sine Soldater dheras Såld eller Löhning / eller dhen i någor mätto affkorte. Gör thet någon / och the klaga / stände therföre til rätta och swara såsom för annat Tiufwerij : Skeer oß ther igenom någon skada / så at Folcket för Hunger och Nödh skuld anthen falla i Siukdom / gifwa vp någon Fästning eller Mytinere / förlöpe / tå skal han swara oß icke mindre än han en Orsak och Uphoff til all Olycka warit hade.

CXVI.

Hafwer någon Capitein eller Ryttmåstare försträckt sitt Folck / och begärer wara betalt / sådant skal skee med Commissariernes Wettskap / och Gälden så afdragas / at wår Tienst icke aldeles försumas.

CXVII.

Tränger Nöden at Länningarne icke alldeles eff-Beställningerne vthgå i rättan Tijd / så skole doch lijkwäl alle låta finna sigh willige til wår Tienst / allenast the medh Kost til Nödtorfften försorgde warda : Doch skal thet them räster vthi Affräkningen godt giordt warda / effter Beställningen.

Thet

CXVIII.

Thet är ock enkannerligen aff Nöden at Rätt och Rättwijsa / så wäl vnder Krigzfolcket som andre / vthan Wäld och ordenteligen skepas.

CXIX.

Konungen är GUdz Domhafwande på Jorden; Han är högste Domaren så i Lägret som hemma.

CXX.

Men effter myckit finnes som hans Domar owärdigt kan skattas; Ty bör så wäl i Lägret som elliesi Underdomare wara som Trätor äthskillia och stärstoda / och botha hwad emoot dhesse wäre Artickelar brutet warder.

CXXI.

Wij förordne fördenskuld vthi wäre Läger twenne Rätter / vnder och öfwer Rätten.

CXXII.

UnderRätten består vthi Regementz Rätten vnder Footfolcket / och RyttereRätten vnder Rytteriet.

CXXIII.

Uthi Regementz-Rätten skal Öfwersten wara Præsident / eller ock i hans stad Öfwerste Leutnampten. Hans Bisittiare skole vthwällias aff heele Regementen / N. 2. Capiteiner / 2. Leutenampter / 2. Fendricher / 2. Chergeanter / 2. Furerare / 2. Förare / så at Talet är til 13. Personer med Præsidenten.

CXXIV.

Uthi RyttareRätten skal Öfwersten för Cavalleriet wara Præsident, eller i hans stadh Ryttmästaren för wår LijffFahna. Hans Bisittiare skole vthwällias aff alle RyttareFahner Nembl. 3. Ryttmastare / 3. Leutenampter / 3 Fendricher / 3. Gorporaler, så at Talet är til 13. Personer med Præsidenten.

Vthi

CXXV.

Uthi Öfwerste Rätten sitter Marsken såsom Præsident, eller i hans Frånwahru Fält Marskalken / Marskens Bisittiare skole wara Fältmarskalken / Generalen aff Artilleriet, Fält Wachtmästaren / Generalen för Cavalleried, Fält Qwarteermästaren / Munsterherrerne / så alle Öfwersterne / eller i dheras Frånwahru Öfwerste Leutenampterne. Och dhesse alle skole wara tilstädes så offta Krijgzrädh hälles.

CXXVI.

Med dheras Säthen uthi Krijgzrådet och Rättegånger skal dhenne Ordningen hållas / at Præsidenten sitter i Högsätet eensammer / sedan på the nedre Säthe-Stolar på högra sijdan om honom / Fält Marskalcken / Fält Wachtmästaren. På wänstra sijdan Generalen aff Artilleriet, Generalen aff Cavalleried, sedan hwar om annan effter dhenne Ordningen, Fält Qwarteermästaren / Munsterherrerne / Öffwersten för wärt Hoffregemente. Så Uplandz / Wästergötlandz / Smålandz Östergötlandz / Norlandz / Finlandz och Carelens Regemente. Äre äntå aff för: ne ordinarii i några Extraordinem uthwalde och keeste / the skole intaga Säten näst för: ne ordinari Regementen. Ther uppå föllie Öffwersterne för främmande eller besälade Regementen / hwar såsom han länge tient hafwer.

CXXVII.

Alle thesse Domare så i öffre som under Rätten / skole göra theras Eedh under baran Himmel / och swäria Gudh och oß effterföllande Eed. Jag N. lofwar och swär widh Gudh och haus H. Ewangelium / at iagh wil och skal uthi alle Domar rätt göra / och döma effter Sweriges Lagh och dhesse Krigz-

KrigzArticklar och mitt bästa Samwete / och thet ey låta för Frändsämia / Mågsämia / Willie eller Wänskap / myckit mindre för Räddhoga / Affwund / och Illwillia / eller ock för Mutor och Gåfwor skuld. Ingen och dhen Saaklösan göra som saker är / eller dhen saker som saaklöser är / så beder iagh migh Gudh til hielp til Lijff och Siäl / som iagh thet troligen hålla skal.

CXXVIII.

Domare i öffwerste Rätten skole göra dheras Eed / först Lägret slåås / och skal Marsken och hans Bisittiare samblas på dhen Ort Doomstolen blifwer satt vthan för Marskens paulun, och ther skal en först på wåra Wägnar hända Eeden aff Marsken / sedan förestafwar Marsken Eeden åth sijna Bijsittiare.

CXXIX.

Uthi både Underrätterne skal præsidenten göra Eed / och sedan med Handtag hända Eeden (hwilken offentligen så offta Rättegånger hålles / vpläsas skal (aff sijne förordnade Bijsittiare.

CXXX.

Uthi öfwer Rätten skal wara en Eedsworen Secretarius som flijtigt hafwer Upsyn medh prothocollet at all ting wäl annoteras, ställer och författar Domarne / Rådslagen så och alle acter, som i Fält med alle Belägringar / Slachtningar / Skärmytzlar och annat slijkt antecknar och noterar med Dagar / Tijder och andre circumstantier, Han skal och jämpte Marsken vnderskrifwa alle Domar och Rådslagh. Sedan skal han hafwa vnder sin Hand 2. Notarios och Skrifware som hålla prothocollet och skrifwa alt i reent; Så ock hålla god registrasur på alt thet som Marsken eller Krigzrådet befaller / eller ock til dhem skrifwes och anländer.

Uthi

CXXXI.

Uthi öfwer Råteen skal ock wara vnder præsidentens Lydno en Rättegångz Wibel eller Wachtmästare. Hans Embete skal wara at effter præsidentens Befallning stämma til rätta alle dem som anklagas och swara måste in för öffre Rätten.

CXXXII.

I lijka mätto skal ock i alle vnder eller Regementz Rätter / wara en Eedsworen Rättegångz Skrifware / så ock Rättegångz Webel eller Wachtmästare / och dheras Tienst och Embete ware i dhen Rätten / som om the förre Rätter sagdt är.

CXXXIII.

Til öfwerrättens Cognition Förhör och Doom höre alle Crimina Læsæ Majestatis, enkannerligen thesse / 1. Om någor gör Försäth på oß såsom Sweriges Konung / och wil oß dräpa med Ord eller Gärningar. 2. Om någor talar thet wår Konunglige Högheet och goda Rychte är förnär. 3. Om någon hafwer sigh föresatt at förråda / tracterar med Fienden ther om / eller ock med Gärningen förråder någon wår Fästning / Läger / eller wårt Krijgzfolck / eller Skepzflotta / eller något annat slijkt oß och Crenan macht vppå ligger : Såsom ock om någon hafwer ther Wettskap om / och thet icke vppenbarar. 4. Om någon hafwer hemlig Correspondens med Fienden / 5. Om någon förer afwogan Skiöld emot oß och Fäderneslandet. 6. Om någon gör Gärning åå Rijkzens Arffurste / gör Försääth aff honom / eller talar om honom försmädeligen. 7. Om någon annan aff General Officererne som han är Lydno och Wyrdning plichtig / eller talar hänligen om dhem.

CXXXIV

Hijt höra ock alle the faurer som begås aff någon

Menigheet anthen hela eller halfwa Regementen eller Fahnor.

CXXXV.

Så ock alle the Tråtor som sigh kunne upspinna emellan Officerare och theras Soldater / om underRätten är suspect, anthen therföre at the äre interesserade ther uthi directe eller indirecte, eller elliest.

CXXXAI.

Blifwer någon Officerer eller swenst Adelsman anklagat til Lijff / Lem eller Åhra / thet skal skee in för öffre Rätten.

CXXXVII.

Alle the Civil Åhrenden som dömde äre aff underRätten och öfwergå 500. Dalers wärde / bör komma in för öffre Rätten / såsom ock then bör blifwa antagen som sigh rättlös klagar och bewijser.

CXXXVIII.

Alle andre Åhrenden som sigh elliest i thet gemeene Lefwerne tildrage / the ware Civil eller Criminal, skole först komma för underRätten och ther affdömas / och stände hwad the säya / medh mindre Lagwadt warder.

CXXXIX.

Uthi Criminal Saker tilstädies intet Wad; Doch skal Domen prælenteras Marsken / och icke exequeras förr än han thet befalt hafwer. När thet är skedt / skal ingen Förandring i Executionen tå skee / med mindre wij sielfwe tilstädes äre / och oß täckes thet annorlunda disponera.

CXL.

Uthi öffre Rätten är General Prophossen och hans Leutenampt Anklagare / och skal wår

Fiscal

Fiscal adsistera honom ; The skole wara förplichtade alle faulter som anthen i gemeen eller aff någon särdeles begås at observera, alle the Saker som til Öfwerrättens Cognition höra / andraga och ordenteligen vthföra : så ock sedan dhen skyldige låta exequera. Hwar och någon Saak oß angår / dhen skal wår Fiscal föra i Rätten och tilbörligen igenom drijfwa.

CLXI.

Samma Tienst / Macht och Myndigheet hafwer Regementz Prophossen vthi vnder Rätten / och skal wara förplichtat sat föra alle the fauter i Rätten som Soldaterne committere och begå / särdeles emoot thesse Artickler : Och ther skal han efter föregången Doom exeqvera öfwer.

CXLII.

Alle Böter som affdömas vthi Krigzrätten skole skifftas vthi try / Oß / Målsäganden och Rätten ; Ther aff gifwe wij wår Saak åth Befählet / i så mätto / at Ryttmästaren niuter Sakören aff sine vnderhafwande Ryttare / Capiteinen aff sine Knechtar / Öffwersterne aff sine Capiteiner eller Ryttmästare / och Fältherren aff Öffwerstarne och General officererne, med mindre thet är Criminal Læsæ Majestatis, dhen wij oß allena förbehälle. Och är thetta icke wijdare til förstående ån medan the i Fält / Besättningar eller på Arbete äre / hwad sigh dheß emellan tildrager så länge hwar hemma är / tå stände så Krigzfolcketz Brott til laga ting / och böthe lijka med andre Inbyggiare efter Landz Lagh.

CXLIII.

När öffre Rätten hållas skal / tå skal thet vthi Lägret twå Tijmar tilförende omblåsas och

förkunnas; Är saken Criminal, och angår Lijff/ Lem eller Ähra: Tå skal dhen hållas vnder baran Himmel/ är thet en Civil Saak/ Tå hålles Rättegången i Paulunet. Skeer rättegången offentlig vnder baran Himmel/ tå samblar sigh Krigsfolcket på Platzen ther Stolarne satte äre/ och slå sigh i en ring ther omkring/ icke giftwandes sigh närmare Stolarna än förordnat är: Sedan träder Marsken allena medh sine Assessores twå och twå vthur Paulunet/ och hwar sätter sigh på sitt rum/ så Secreteraren medh sine Notaris widh ett Bord ther til förordnat. Ther effter bördar Prophossen sijn Klaga/ och procederas sedan med Kåran och Genswar/ til thess Domarne äre nogsamt vnderrättade/ och Sententien skal fälles.

CXLIV.

Hålles rättegången i Paulunet/ tå skal ther i lijka mätto sättias Stolar/ och Bisittiare följa Marsken dijt vthur sitt Paulun.

CXLV.

När Domarne äre eens om Sententien, tå skal han conciperas aff Secretarien, och offentligen vpläsas; Och hwad ther dömes/ thet stånde och ey återgånge/ såsom Konungens Doom/ doch oss revisionen altijd förbehållen om Saken dhen så lyda kan.

CXLVI.

Medh Underrätten hålles lijka process, allenast at thet skeer in vthi ther Regementz qwarteer ther rättegången hålles.

CXLVII.

Vthi Säthen/ vnder Domarne/ skal thet observeras at præsidenten altijdh sitter främbst och allena/ sedan hans Bijsittiare fyra på hwar sijda/

och

och fyra geent emoot honom / och Secretaren medh Notaris mitt vthi widh itt Bord / och käranden och swaranden hwar på sin Sijda om Bordet.

CXLVIII

Så snart Domen är affsagd / tå står præsidenten vp medh sine Bijsittiare / och så frampt Saken är affdömbd aff Marsken / och hon angår Lijff eller Lem / tå befaller Prophossen / dhen ock strax på vndfången Skrifftermähl och Aflößning skal skee. Är hon ock affdömbd aff vnderrätten / tå præsenteras dhen åth Marsken / när wij icke tilstädes äre ; och gånge tå effter hans censur och Befallning / anthen til nåde eller execution.

CXLIX.

Ingen högh Officerer, Öffwerste / Ryttmästare eller Capitein bidie för någon som Lagligen dömder warder för någon sijn Mißgärning eller Brott emoot dhesse Articklar ; Medh mindre han dhen Brotzlige när skylder är / så at thet hans naturliga Kärleek och Blodzband kan tilmätas ; Hoo elliest thet gör / achtes lijka godh wedh dhen Brotzlige / och blifwe ifrån sitt Officio removerat.

CL,

Alle the som för Krigzmän brukas / skole til thesse Articklar bundne warda / dhem at efterkomma / och ther någon ther emoot bryter i Fält / Besättningar eller vthi Arbetet / ware dhesse för : ne Straff vnderkastade vthan Anseende / hwad heller han Inländst eller vthländst / Adel eller Oadel är ; Och skal ingen här emoot anthen sine privilegia, præeminentz eller någon rättigheet hafwa at prætendera, så länge han wär Löön och Säld för en Krigzman drager.

Theße Krijgz Articklar hafwe wij således låtit sammandraga / och wele at the skole hwarie Månad offentligen föreläsas vthi hwart Regemente / på thet ingen någon Owettenheet må kunna förebåra.

Wij wele fördhenstul och biude strängeligen alle / ehoo the ock äre / högre eller lägre / Officerer eller gemene Soldater / så ock alle andre som komma i wårt Läger och ibland Krigzfolcket / at the sigh här effter rätta wedh föreskreffne Straff / och wår Wrede och Hämbd tilgörandes. Til wisso vnder wår Hand och Konunglige Secret, Actum Lägret wed Elffznabben den 11. Iuli. Åhr 1621.

Gustavus Adolphus.

afwe wij således låtit
the skole hwarie Må-
i hwart Regemente/
nheet må kunna före-

biude strängeligen al-
er lägre/ Officerer el-
lle andre som komma i
olcket/ at the sigh här
ne Straff/ och wår
es. Til wisso vnder
ge Secret, Actum
en den 11. Iuli.
1.

olphus.